

да спомена, че тия заслуги му запазват почтено мѣсто въ историята на чехското възрждане и за развитие панславизма между всичкитѣ славяни.

Хавличекъ, бичувалъ и русофилскитѣ стремления на Ханка. Сжщо негодувалъ противъ сепаратизма на словацитѣ. Хавличекъ добръ разпозналъ, че чехскитѣ интереси не сж идентични съ рускитѣ и полскитѣ, ала че сж сходни съ интереситѣ на южнитѣ славяни. И написа въ писмото си отъ 22 V. 1844. изъ Москва на Запъ: „Съ Илири или и съ другитѣ южни славяни сега най-много симпатизирамъ и имамъ надежда че ще симпатизирамъ съ тѣхъ още и тогава, когато отъ тукъ ще се завърна. Не искамъ да имамъ нищо общо съ руситѣ и поляцитѣ . . . иска ми се да докажа, че руситѣ и *mutatis mutandis* поляци не сж наши братя, както ний ги наричаме, ала че сж много по-голѣми наши неприятели и по опасни за нашата народностъ отъ маджаритѣ и нѣмцитѣ. Ний можемъ да се ползуваме отъ тѣхнитѣ езици и литератури колкото щемъ, ала всичко чичовцуване съ тѣхъ нека стои на страна. Инакъ работата лошо ще се свърши.“ Хавличекъ, още седѣйки въ Русия, дошелъ до убѣждение, че супозициитѣ на Колара за славянската взаимностъ не сж съвсѣмъ вѣрни. Това убѣждение произгласи въ статията си „славянинъ и чехъ“, съ която развилъ новата програма, по послѣ (1848) допълнена отъ Палацки. Хавличекъ въ тази статия не боравилъ противъ славянската взаимностъ, нъ само противъ нейнота повърхностно схващание и противъ нейната абстрактностъ.

Той желае взаимността да се развива само по литературното поле. Поправя Колара, като казва, че славяни не сж *единъ* народъ, а че сж отдѣлни клонове произлѣзли отъ единъ корень, между които братската любов не е възможна. Туй доказвалъ съ враждата между поляци и руси“. Хавличекъ протестира противъ руското стремление за привличане всички други славяни къмъ руската империя и съ ударение изказва желание, щото всѣки славянски народъ да живѣе собствения си животъ. Въ по-голѣма взаимностъ вѣрвалъ само между чехитѣ и южнитѣ славяни. Послѣдствие на всичко това бѣше неговата идея за австрославизмъ. Развитието на цѣлото славянство виждалъ само въ усилване и нарастване на отдѣлнитѣ славянски народи. Палацки напълно одобрилъ възгледоветѣ на Хавличекъ. Приелъ неговия австрославизмъ не само поради рускитѣ ала и тогавашнитѣ всѣнѣмски стремления.

Хавличекъ прѣвъ захваналъ да работи *реално*; настоявалъ въ Чехия да се основатъ библиотеки, общински спестовни каси. Боравилъ за общо равенство въ избирателно право (Какъ въ Австрия и Маджарско разбиратъ общото избирателно право, това ни показва и днешното врѣме. Маджари искатъ общото право да се даде само на всѣки човѣкъ, който владѣе маджарски езикъ. Нѣмцитѣ пъкъ искатъ цензъ и искатъ запазване на тѣхнитѣ езикови държави. По-голѣмо лицемѣрие отъ това свѣта не е видѣлъ!)

Хавличекъ билъ избранъ и за депутатъ въ райстхрата и като такъвъ искалъ да създаде славянска коалиция, — но не е успѣлъ.